

Dotyk s Bohom

Na Kristáľový ples zhotovila unikátnu sošku Minerva Crystallinus. Je momentálne jedinou aktívne tvoriacou sochárkou, ktorá aj podľa odborníkov v súčasnosti tvorí z bronzu a uctieva čaro a silu hmotnej stránky diela. Sochárka Jana Brisudová.

BARBORA LAUCKÁ

Jana Brisudová

Vystavuje od roku 2003, keď mala prvú samostatnú expozíciu na bratislavskom Slavine s názvom Ruky v hline. Neskôr vystavovala v Taliansku, kde v San Crispine získala špeciálnu cenu Giovanni Emergenti, neskôr samostatne vo Via Galerii, jej diela boli na výstave Piesťanská socha aj v bratislavskej VS práva atď. Je veľmi plodná autorka. Tento rok okrem realizácie ocenenia Minerva Crystallinus sa so svojimi dielami zúčastnila na výstave v bratislavskom Dome umenia s názvom Pocta Vladimirovi Kompankovi. Na piatom ročníku medzinárodného festivalu umenia Perla Adrije v talianskom meste Grottammare získala prestížnu festivalovú cenu Trofeo Perla dell' Adriatico.

Renomovaná organizátorka Mária Vaško-
vičová so svojim tímom Kristáľového
plesu potrebovala zrealizovať návrh ocene-
nia pre umelcov SND, ktorí niečo v ži-
vote dosiahli. Jana Brisudová poslala katalóg a na zá-
klade toho dostala mladá sochárka, odchovankyňa
Tibora Bártfaya, túto prácu.

Vyšudovala sice keramiku, ktorej sa venovala
v ateliéri Edity Gregorovej Adamovej, ale stále in-

klinovala k sochárstvu. Keď jej diela objavil sochár Ri-
chard Juck, zaviedol ju do ateliéru Tibora Bártfaya.
A majster po vzhliadnutí jej prác povedal: „Talent
máš, uvidíme, čo z teba bude.“ Obávala sa, že ju po
mesiaci pošle preč. Neposlal. Spolupracovala s ním
na viacerých dielach, dával jej úlohy a bol veľmi pris-
ny, tak, ako býva vždy pri všetkom, čo sa týka so-
chárstva. Janka mala najskôr ateliér v Malinove, na
Wilsonovej ulici v strede Bratislavy tvorí posledných
osem rokov. Ostatných pár rokov sa venuje výhradne
tvorbe bronзовých plastík a kameninových reliéfov,
ktoré kombinuje so sklom.

Vo vienskom Belvederi

Už roky žije sochárka na voľnej nohe. Ľudia už za-
čali kupovať umenie, zistili, že tak ako obrazy, aj so-
chy sú ozdobou bytu. Je to podobné, ako keď sa že-
na chystá na ples, posledné, čím sa okrášlí, je šperk.
Tak vníma sochy v rámci interiérov aj ich autorka. Jej
diela si objednávajú zberatelia umenia, ako dobrú
investíciu, prestížne firmy, podnikatelia a vzdelanci
s prehľadom. Obdobie podnikateľského baroka sa
pominulo, tí, ktorí majú na to, túžia často zlepšiť in-
teriéry domu či bytu ozajstným umením. Talentova-

ná sochárka absolvovala viacero autorských či spo-
ločných výstav a je držiteľkou niekoľkých medziná-
rodných ocenení, čím sa dostala do povedomia ve-
rejnosti. Pri súkromných objednávkach si pride naj-
prv pozrieť interiér, zistiť, aká v ňom vládne atmosféra
a po rozhovore s klientom použije v rámci tvorby
emóciu, ktorá je výostne typická pre interiér a je
v súlade s vnímaním zberateľa.

Jej tvorbu inšpiruje príroda aj emócie, nechýba
v nej vášň spojená s erotikou a vnútornými dē-
monmi, ktorí sú v každom z nás. Sochárka hovorí:
„Umenie oslobodzuje a ja svoj názor a emóciu apli-
kujem vo svojom prejave.“ Často sa stáva, že autorka
dostáva objednávku do veľmi moderne a chladne
pôsobiacich priestorov, aby ich svojim dielom zmäk-
čila. Jej plastikám a reliéfom sa to dari. Vďaka jedi-
nečnosti a osobitnému prejavu oslovili Janu Brisudo-
vú z vienského Belvederu, aby jej diela odskúpili.
A tak sa aj kompozícia Anjel s diabľom v tele stane
súčasťou zbierok tohto obrovského vienského do-
mu umenia, kde naša mladá sochárka bude repre-
zentovať súčasne slovenské umenie.

Vedno so svojimi najbližšími žije Jana Brisudová
vo veľkom, slnečnom dvojizbovom byte neďaleko

Horského parku v Bratislave. Pretože dom, v kto-
rom býva, pochádza z tridsiatych rokov minulého
storočia, aj svoje zariadenie riešila sochárka štýlovo.
Byt je zariadený starožitným nábytkom, ku ktorému
niektoré časti dokupovala tak, aby ladili s ostatným
interiérom. Podlahy nechala pôvodné, lebo išlo o kvali-
tne staré palubovky, ktoré si žiadali iba nové vy-
brúsenie. Pretože má rada teplé farby, všetky pri-
story ich vyžarujú. Veľká obývacia kuchyňa je v rus-
tikálnom štýle s tmavohnedým dizajnom. Uprostred
tróni sedliacky stôl, na stenách dobové rytiny, ktoré
pochádzajú z Prahy. Kameninový reliéf s Kristom –
šperk bytu z jej vlastného ateliéru, nechýba práve tu.
Vyjadruje nádej, ale iba čiastočne svetonázor umel-
kyne, ktorá je dušou skôr budhistka.

Inšpirácia z domu

Jana Brisudová vyrastala v Bratislave na Záhradníckej
ulici. V ich dvore a byte nakrúcali kedysi Rapo-
šov film Fontána pre Zuzanu. V tomto dvore bývali
aj hlásateľka Nora Beňačková, spevák Maťo Ďurinda,
režisér Karol Vosátko či náš súčasný prezident
Ivan Gašparovič. Vďaka svojej mame, ktorá nádh-
erne maľovala, spoznala Jana významnú slovenskú vy-

Snímky: Peter Legjinský

tvorníčku Máriu Medveckú. Hoci toto prostredie
bolo rozhodne inšpiratívne a žičlivé pre umelecký
vyvoj mladého človeka, rodičia Jane úmysel stať sa
sochárkou skôr zakazovali. Nikedy, čím je cesta
ťažšia, tým zaujímavejší je príbeh umelca, čo si ňou
prešiel. A – podľa samotnej umelkyne, netreba sa
báť a ísť si za tým, čo citíte, čo je vaša vnútorná po-
treba. Jednou z mojich prvých prác na objednávku
bola Krása betónu, v ktorej som sa pokúsila zobra-
ziť chlad a sivosť betónu v kontraste s mäkkým žens-
kým telom modelovaným v teplom bronze. Na tejto
soche som pracovala trištvrte roka, pod dohľadom
Tibora Bártfaya priamo u neho v ateliéri.“

Podľa majstrovho vzoru

„V tvorbe sa treba stále zdokonaľovať, posúvať svoje
hranice, lebo umenie, a najmä tvorba každého au-
tora, by sa mala vyvíjať,“ mieni sochárka. Keby žil Pi-
casso až do súčasnosti, určite by už netvoril kubistické
diela, ale posunul by sám sebe hranice v rámci svo-
jej tvorby. Tento prístup oceňujem u majstra Bárt-
faya, ktorý napriek svojmu veku má stále nové nápa-
dy, nezostáva stať na jednom mieste. Napríklad, jeho
posledná koláž, futuristická kompozícia s malými ve-

ternými elektrárňami a rozmernými snežienkami, je
skvelým dielom zdôrazňujúcim význam ekologické-
ho pohľadu na realitu v súčasnosti. A na čom pracuje
Jana Brisudová momentálne? Tvorí triptych na ob-
jednávk. Rada by vymodelovala hudbu, ktorá je naj-
silnejším dotykom človeka s Bohom.

PREDAJ – 3 iz. byt, Ba, Kadnárova ul., v skúšanovej novostavbe
– široké k nariadeniu, 77 m² + 9 m² balkóny + plavica, 79,5 íchē
prostredie, možnosť parkovacieho stáňa
kontakt: +421 910 405 405
cena: 158 400 €

HNO2025

PREDAJ – Kadnárova ul., BA III, 4 iz. mezonetový byt
v novostavbe – široké k nariadeniu, 146 m² + 33 m² terasa +
plavica, 89,5 íchē prostredie, možnosť 2x garážového stáňa
kontakt: +421 910 405 405
cena: 304 120 €

HNO2025

Zhodneme sa takmer vo všetkom

ONA MODELUJE NAJMÄ Z BRONZU, ON KU KOVU RÁD PRIDÁ AJ KAMEŇ. NO OBOM SPOD RÚK VYCHÁDZAJÚ POZORUHODNÉ SOCHY. A ULIETAVAJÚ NA DOBROM JEDLE A VÍNE. **JANA BRISUDOVÁ A STANISLAV KIČA.**

ZOZNÁMENIE

Jana: My sme spolu toľko pracovali, pracovali, až sme sa...
Stanislav: ... dopracovali.

Jana: Ale boli sme si sympatickí od začiatku, no Stanko sa ma bál. Že ho zjem (smiech). Bolo to jednoducho komplikované.

Stanislav: Malo to postupný vývin.

Jana: Zoznámili sme sa v ateliéri. Mój učiteľ Tibor Bártfay si odlieval sochy v Stankovej zlievarni a ja som tam tiež začala chodiť. Začali sme sa rozprávať... a tak postupne. Kedy sa to zlomilo? To máme presne zadefinované.

Stanislav: 21. apríla.

Jana: (Smiech) Roku pána.

Stanislav: Ale dlho to trvalo, lebo mne všetko dlho trvá.

(SPOLU)PRÁCA

Jana: Máme výhodu v tom, že každý má svoj ateliér. Takže si každý tvorí vlastné diela.

Stanislav: Je dobré, že každý má svoj ateliér a nie sme 24 hodín spolu.

Jana: To si neviem predstaviť. Či si navzájom radíme? Samozrejme, keď niečo vymodelujem, ako prvému to posielam Stankovi. Vždy ma zaujíma primárne jeho názor. A on mi tiež ukazuje svoje diela a ja mu do toho trochu kibicujem. Je tam vzájomná inšpirácia, rozprávame sa o tom, čo kto tvorí. Každý má svoj názor a každý vytvára akoby úplne iné pesničky. Takže iný typ tvorby, ale zároveň je to príbuzné materiálom.

Stanislav: Rozdiel je aj v tom, kedy pracujeme. Ja chodím skoro ráno.

Jana: On je schopný vstať a ísť o šiestej ráno do ateliéru. A ja zase robím skôr v noci.

Stanislav: Ale dá sa to zharmonizovať.

Jana Brisudová

Žiačka neštora slovenského sochárstva Tibora Bártfaya je jedinou ženou u nás, ktorá intenzívne tvorí z bronzu. Okrem iného je autorkou viacerých ocenení, napríklad ceny pre Slovenku roka, Záchranár roka či ocenenia SOZA Eurydika.

Až na to, kedy sa chodí do „práce“

DOMÁCNOSŤ

Jana: Ako to funguje u umelcov v domácnosti? Dobre.

Stanislav: V pohode.

Jana: Navaríme si... Stanko šúpe zeleninu a ja varím. On mi robí asistenčné služby v kuchyni. A je to veľmi príjemné, aj cibuľku sa naučil krájať.

Stanislav: V domácich prácach nie som veľmi šikovný. Jedine, keď Janka varí, tak pomáham. Ale žeby som nejaký sám od seba bol aktívny, to sa nedá povedať.

Jana: Vie aktívne ležať.

Stanislav: To áno.

Jana: Určite to nemáme rozdelené na ženskú a mužskú prácu. Ja mám na starosti všetky a Stanley mi pomáha, ako vie (smiech).

Stanislav: A ja sa občas na niektorých spolupodielam.

Jana: Ale napríklad pílenie dreva do kachiel máš pod palcom ty.

NEZHODY

Stanislav: Málokedy sa v niečom nezhodneme.

Jana: Práveže sa až veľmi zhodneme. Niekedy máme také stavy, že sa na niečo pozrieme a napadne nám tá istá veta. Či už je to hudba, výtvarné umenie. Už je to také... ja poviem pol vety a on ju dokončí.

Stanislav: Hrozné, čo?

Jana: To je divné, podozrivé (smiech). Na všetko podstatné máme podobný názor. Možno... nerád si strihá bradu. Ale mne to nejaký neprekáža, len keď ju už má veľkú-ako Rumcajs, tak ho ženiem.

ZÁLUBY

Jana: No našťastie naša práca je našou záľubou. Inak radi si raz za čas pocestujeme. Minulý rok to boli New York a Miami, ale bolo to spojené zakaždým s našou výstavou. Vlastne väčšinou cestujeme najmä, keď vystavujeme. Samozrejme si popritom aj pozrieme súčasné galérie, múzeá a všetko zaujímavé. No a ulietavam na dobrom víne a jedle. V tomto sme takí hedonisti.

Stanislav: Aj s kamarátmi a rodinou sa radi stretávame. No a tento rok by sme radi stihli aj lyžovačku.

Jana: A ja ešte ulietavam tak, že každý deň chodím na prechádzky s našimi dievčatami, sučkami, ktoré sme si adoptovali z útulku. V jednom filme raz bola krásna veta, že prechádzka je dar. Tak ja sa vlastne každý deň obdarúvam. ■

Stanislav Kiča

Pracuje najmä s kovem, ktorý často spája v nezvyčajných kombináciách s prírodným, len hrubo opracovaným kameňom. Komorné aj monumentálne sochy tvorí v ateliéri Tri kamene. V roku 2013 získal cenu Martina Benku.

V ateliéri krotiteľky kovu

„Dielo neoklamete. Musí vyzrieť,“ hovorí Jana Brisudová, známa slovenská sochárka a posledná žiačka maestra a nestora sochárskeho umenia Tibora Bártfaya, keď nás usadí vo svojom ateliéri a pohľad nám padne na stoly s jej rozpracovanými dielami.

Jana Brisudová
sochárka

Jej ateliér je nenápadne schovaný v podzemí jednej zo starších budov centra Bratislavy, kde dnes sídli Internát Slovenskej technickej univerzity. Na niekoľkých stoloch má rozpracované sochy či reliéfy z hliny, iné sú na policiach a čakajú, či sa k nim po čase umelkyňa vráti a odleje ich do bronzu. „Niekoľko mi myšlienka napadne hneď, no niektoré tvorím aj rok. Mám ich rozmodelované a vraciam sa k nim s oddychnutým okom. Nič nemôžete uponáhľať, ak to má byť nabité emóciami,“ hovorí Jana Brisudová o štýle práce. Do diel dáva emócie

„Dodnes sa riadim heslom starých templárov: S pokorou a sklennou hlavou prejdeš celý svet.“

tucty, potrebujem preto čo najkvalitnejšie,“ smeje sa. Právý kútik vraj síce nikdy nebola, ale pri práci potrebuje popri širokom rozhlade z filozofie, dejín umenia a vedy aj značné fyzické zručnosti, silu a vedomosti o technológiách. Veď je dnes snáď jedinou ženou, ktorá tvorí z bronzovej masy diela, ktoré sa stali nositeľmi prestížnych ocenení pre významné osobnosti, objednávajú si ich doma a vo svete do súkromných zbierok ako hodnotnú investíciu, alebo sú vystavované v galériách a na výstavách na Slovensku a v zahraničí,

plné zmyselnosti. Samozrejme, ak sa jej nepodarí napriek tomu vdýchnuť dielu život a udomáčniť tam dušu, tak ho ani neodleje. „Zostane navždy v hline,“ dodáva so stoickým pokojom.

Emócie ukryté v bronze

Kým varí vodu na čaj a my sa usadíme do kresla, obzerá si novú brúsku a brúsne kotúče rôznej hrúbky. „Pri práci ich miniem na

z kadiaľ si nosí aj významné ocenenia. Najnovšie vystavuje v New Yorku, kde ju na ArtExpo nominovala viedenská galéria Steiner.

Inšpiruje najlepších

Jej bronzovými plastikami dnes na Slovensku oceňujú najlepších. Dostáva ho napríklad Záchranár roka, Slovenka roka, či najlepší hudobníci a speváci. „Pri tvorbe vždy vychádzam z podstaty ocenenia,“ vysvetľuje Jana Brisudová. Napríklad speváci a hudobníci na jeseň symbolicky dostávajú svoju večnú múzu v podobe jej bronzovej plastiky Eurýdiky, ktorá v mytológii bola múzou aj bájneho hudobníka a speváka Orfea. Ak si môže sochárka námet vybrať, siahla po mytológii a filozofii a popri emóciách tam zakomponuje vždy aj svoje poslanstvo, symboliku. „Nepatrím k tým, ktorí spravujú sochu pre sochu,“ vysvetľuje. Za jedno z najvyšších vyjadrení emócií považuje hudbu „Ako dieťa som spievala v zbore. Človek si uvedomí, že je do hudby úplne ponorený,“ priznáva. „Sama som chcela hudbu aj zhmotniť. Pokúsila som sa o to v mojej Galaxýfónii,“ dodáva. Od priateľov si dokonca vyslúžila aj prezývku Galaxia, za jej pohľad na svet.

Tajné pašovanie sóch

„Babranie sa v hline,“ ako to nazýva, ju fascinovalo od detstva. Hoci aj jej mama dodnes v ateliéri tvorí z keramiky, svoju cestu sochárky si Jana Brisudová razila sama. „Mama bola skôr proti, aby som si otvorila ateliér a pustila sa na neistú dráhu umelca,“ priznáva. Dnes pritom dokonca tvorí pár s ďalším umelcom a sochárom Stanom Kičom.

konštrukciu, keďže hlina nie je samonosná,“ vysvetľuje. Nasleduje stiahnutie lukoprénovej formy, z ktorej sa potom odleje voskový odliatok. „Socha je akoby z vosku. Zreťušuje a následne sa musí zaformovať do šamotovej formy a tá sa dá do pece vypáliť. Do nej sa následne vylieva

bronz. Prichádza na rad zváranie, ak je socha z viacerých častí. Potom treba cizelovať najskôr hrubý odliatok a potom jemné brúsenie. Záver patinovanie, prípadne domalovanie farbou a následne zavoskovanie sochy,“ vysvetľuje.

Najväčšiu školu jej dal bez pochyby Tibor Bártfay. „V jeho ateliéri som postupne prišla k bronzu. Dovtedy som robila prevažne keramiky,“ hovorí a jedným dychom dodáva: „Bronz mi vyhovuje. Práve bronzové sochy a reliéfy mi poskytujú priestor na sebavyjadrenie sa. Okrem toho, minule som pozerala dokument, že bronzové sochy prežijú, pokiaľ by aj ľudstvo vymrelo. Bronz vie napadnúť len medienka, ale aj tá na ňom iba parazituje. Všetko ostatné sa časom rozpadne,“ podotýka s úsmevom.

V začiatkoch však vraj veľa jej sóch neprežilo ani prvé štádium tvorby. Dôvodom bola prítomnosť Tibora Bártfaya ako učiteľa. Mal vraj zásadu, že socha nie je nikdy hotová, len treba vedieť, kedy skončiť. A tak jej pohadzoval zopár tých, s ktorými nebol ako učiteľ spokojný. „Musím však priznať, že vždy to bolo na prospech vecí,“ tvrdí. Na druhej strane mal úžasnú filozofiu pohľadu na život s ľudskosťou, vkladal doň umenie. „Aj pre mňa sa umenie rovná emócia,“ dodáva.

Samozrejme, prichádzajú aj zákazky jednotlivcov. „Rada zobrazujem aj ľudské telo a tvár. Najmä keď to nie je uniformná krása,“ hovorí. Pohľad nám v ateliéri mimovoľne

padol na sériu vodných podvodníkov. „Trochu je to schizofrenické, ale mala som také rybičkové obdobie,“ smeje sa. Jedna ryba sa napríklad volá Milota podozrivá, druhá zas Podvodník dlhoplutvý. „V každom človeku je bipolarita a istá rozporuplnosť. Rybami som chcela vyjadriť ľudské vlastnosti,“ vysvetľuje symbolikou.

„Rada zobrazujem aj ľudské telo a tvár. Najmä keď to nie je uniformná krása.“

Hoci je dnes cena Jany Brisudovej na nezaplatenie, na nič sa hrať nechce. „Uvidíme, čo život priniesie. Pripravujem sa na výstavy, ktoré chystám v Prahe a v New Yorku. V súkromí sme sa presťahovali do domu, ktorý stále dotvárame dielami, napríklad aj reliéfmi z kameniny a skla do kúpeľne. Vytvorila som si tam aj maličkosti ako úchytky. Priateľ zas zváral zábradlie. No a nejaké sochy chceme dať aj do záhrady,“ prezrádza.

A jej recept na úspech? „Dodnes sa riadim heslom starých templárov: S pokorou a sklennou hlavou prejdeš celý svet,“ hovorí. Na druhej strane ale priznáva, že sa netreba báť. „Prekážky treba prekonávať. Aj ja som si neraz poplakala. Ale treba sa obklopiť ľuďmi, ktorí vás podporia a sú pre vás inšpiráciou,“ dodáva.

Majstrovstvo odlievania a brúsenia

Technologický proces vzniku bronzových diel vôbec nie je jednoduchý. Dielo modeluje Jana Brisudová klasicky do hliny. „Ak robím väčšiu sochu, teda nad 30 centimetrov, musím si pripraviť najskôr